บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ภาวะการแข่งขันในยุคโลกาภิวัฒน์ส่งผลทำให้ธุรกิจทุกขนาดต่างต้องดำเนินการอยู่ท่ามกลางกระแสความรุนเรงของการแข่งขัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่เกิดขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลารวมถึงการเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในส่วนของการดำเนินงานทางธุรกิจก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์และการบริการที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่งผลทำให้ธุรกิจต้องมีการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดความสามารถในการแข่งขันที่ดีขึ้น จากกระแสของความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่เกิดขึ้นทำให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารและการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อย (SMEs) ในจังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อย (SMEs) เป็นธุรกิจที่มีจำนวนมาก ผู้ประกอบการส่วนมากประกอบการในรูปของบุคคลธรรมดา คณะบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่มิใช่นิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือกิจการร่วมค้าซึ่งจะประกอบธุรกิจขายสินค้า ผลิตสินค้า หรือให้บริการหน่วยงานต่าง ๆ จากลักษณะที่เกิดขึ้นทำให้การดำเนินงานมีปัญหาเนื่องจากไม่มีระบบในการบริการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลทางด้านการบัญชีที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงระบบข้อมูลหรือระบบสารสนเทศทางการบัญชีของธุรกิจที่ยังขาดความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ (ฐิติพร วรฤทธิ์. 2550 : 52)

สารสนเทศทางการบัญชีเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารตลอดจนผู้ใช้งบการเงินสามารถวิเคราะห์และประเมินผลของการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การได้รับข่าวสารและข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ โดยเฉพาะข้อมูลทางการเงินและการบัญชีซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ช่วยให้ผู้บริการหรือผู้ใช้งบการเงินทราบฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน สถานะของเงินสดและความสามารถในการทำกำไรของกิจการเพื่อประกอบการตัดสินใจทางธุรกิจ จากเหตุผลที่กล่าวมาจึงทำให้เห็นได้ว่ารายงานทางการเงินและระบบสารสนเทศทางการบัญชีจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งระบบสารสนเทศทางการบัญชีนั้นเป็นสิ่งที่ทุกธุรกิจจำเป็นต้องมีและธุรกิจจำเป็นต้องให้ความสำคัญเนื่องจากระบบดังกล่าวต้องนำมาเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูลจากระบบงานย่อยต่าง ๆ ขององค์การรวมถึงการสื่อสารข้อมูลหรือสารสนเทศที่รวบรวมได้ไปยังผู้ใช้ทุกคนในองค์การ โดยระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีคุณภาพจะทำให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังเป็นส่วนในการกำหนดกลยุทธ์ขององค์การตลอดจนนโยบายในการควบคุมภายใน โดยผู้บริหารสามารถนำระบบสารสนเทศทางการบัญชีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างเหมาะสมแล้ว นอกจากจะ

ช่วยเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานด้านการควบคุมภายในขององค์การให้มีประสิทธิภาพตลอดจนช่วยเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งได้อย่างมีประสิทธิผลขึ้นด้วย (ดวงฤดี ชีวานุกูล. 2556 : 84)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีของธุรกิจ SMEs ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากธุรกิจ SMEs ในจังหวัดมหาสารคาม ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถทำให้เห็นถึงความสำคัญของการประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ โดยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารในแต่ละองค์การต้องได้รับความรู้เกี่ยวกับฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานที่ถูกต้องรวดเร็วซึ่งเป็นสิ่งที่ได้จากระบบสารสนเทศทางการบัญชีตลอดจนสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดแผนพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อทำให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของปัญหาหรือโอกาสที่เกิดขึ้นเพื่อความอยู่รอดและความก้าวหน้าขององค์การต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางการบัญชีของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางการบัญชีของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ จำนวนพนักงาน ทุนจดทะเบียน และประเภทธุรกิจที่ต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารฝ่ายบัญชีของธุรกิจ SMEs ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) การผลิต 2) การค้า 3) การบริการ 4) อื่น ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 694 (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม, เว็บไซต์)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารฝ่ายบัญชีของธุรกิจ SMEs ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) การผลิต 2) การค้า 3) การบริการ 4) อื่น ในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 254 คน โดยการคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 38)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดมหาสารคามประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น คือ การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชี โดยประยุกต์จากแนวคิดระบบบัญชีเชิงกลยุทธ์ โดยปรับปรุงมาจากแนวคิดของอนุชิต อนุศรี (2557: 4) และ วิไล วีระปรีย และคณะ (2553: 2) ประกอบด้วย

3.1.1 เอกสารแบบฟอร์มทางบัญชี (Accounting Forms)

3.1.2 ระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection System)

3.1.3 การควบคุมภายในที่ดี (Good Internal Control)

3.1.4 การรายงานทางการเงินที่เป็นหลักฐานทางบัญชี (Financial Reporting and Accounting Evidence)

3.1.5 วิธีปฏิบัติงานและความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชี (Practices and capabilities of accountant)

3.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางการบัญชี โดยประยุกต์จากแนวคิดลักษณะที่ดีของระบบสารสนเทศทางการบัญชี แน่งน้อย ใจอ่อนน้อม (2543: 347) และดวงฤดี ชีวานุกูล (2556: 5-6) ประกอบด้วย

3.2.1 ความถูกต้อง (Accuracy)

3.2.2 ความสมบูรณ์ครบถ้วน (Completeness)

3.2.3 ความทันต่อเวลา (Timeliness)

3.2.4 ความเข้าใจได้ (Understandability)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. SMEs (Small and Medium Enterprise : SMEs) หมายถึง ธุรกิจการผลิต การค้า การบริการ และอื่น ๆ ซึ่งมีความเป็นอิสระในการบริหาร มีเอกชนเป็นเจ้าของไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบุคคลหรือธุรกิจอื่น มีต้นทุนในการดำเนินงานต่ำและมีพนักงานจำนวนไม่มาก

2. ผู้ประกอบการธุรกิจ (Entrepreneur) หมายถึง ผู้จัดการ หุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ หรือเจ้าของกิจการที่ประกอบธุรกิจ SMEs ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ

3. ผู้บริหารฝ่ายบัญชี (Accounting Managers) หมายถึง ผู้ควบคุมทางการบัญชี ซึ่งดูแลด้านการบัญชี เช่น การวางระบบบัญชี การจัดทำงบประมาณต่างๆ

4. การพัฒนา (Development) หมายถึง การปรับปรุงหรือการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบขององค์การ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดการยกระดับความรู้ ความสามารถ การขยายตัว การเติบโต รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

5. ระบบสารสนเทศทางการบัญชี (Accounting Information System) หมายถึง ระบบบนคอมพิวเตอร์ที่รวบรวม จัดเก็บ ประมวลผลและนำเสนอสารสนเทศทางการบัญชี เป็นระบบที่ถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้ซึ่งผู้ใช้สารสนเทศมีทั้งผู้ใช้ภายในองค์กรและภายนอกองค์กร

6. เอกสารแบบฟอร์มทางบัญชี (Accounting Forms) หมายถึง เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ใช้บันทึกเหตุการณ์ทางธุรกิจที่เกิดขึ้นแล้วไว้เป็นลายลักษณ์อักษรว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อไหร่ใครเป็นผู้รับผิดชอบ

7. ระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collecting System) หมายถึง ระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินที่เป็นเอกสารต่าง ๆ ทางด้านบัญชี รายงานทางการเงินที่เป็นหลักฐานด้านบัญชี วิธีการ ตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการบันทึกบัญชีที่ได้นำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน

8. การควบคุมภายในที่ดี (Good Internal Control) หมายถึง นโยบายและวิธีการที่ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ได้กำหนดขึ้นเพื่อให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่าจะทำให้กิจการได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ นโยบายและวิธีการเหล่านี้ทำให้เกิดการควบคุมซึ่งเมื่อรวมกันแล้วจะประกอบขึ้นเป็นระบบการควบคุมภายในของกิจการซึ่งจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

9. การรายงานทางการเงินที่เป็นหลักฐานทางบัญชี (Financial Reporting and Accounting Evidence) หมายถึง หลักการบันทึกบัญชีและจัดหมวดหมู่มาสรุปผลดำเนินการและฐานะของกิจการโดยจัดทำ “งบการเงิน” ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วนคือ งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบแสดงฐานะการเงิน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น งบกระแสเงินสด นโยบายบัญชีและหมายเหตุประกอบงบการเงิน

10. วิธีปฏิบัติงานและความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชี (Practices and capabilities of accountant) หมายถึง การรายงานข้อมูลทางบัญชีอย่างถูกต้อง การเลือกระบบบัญชีที่ดี การปรับปรุงวิธีการทางบัญชีที่มีประสิทธิภาพ และนักบัญชีที่มีความรู้ความสามารถ

11. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน ผลสำเร็จที่พิจารณาในแง่ของเศรษฐศาสตร์ ที่มีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความประหยัด หรือคุ้มค่า (ประหยัดต้นทุน ประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลา) ความทันเวลา และ มีคุณภาพ (ทั้งกระบวนการ ได้แก่ Input Process และ Output)

12. ความถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง การตัดสินใจของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs จะต้องอาศัยข้อมูลที่แม่นยำ และใกล้เคียงกับความเป็นจริงของระบบสารสนเทศทางการบัญชี

13. ความสมบูรณ์ครบถ้วน (Completeness) หมายถึง ระบบสารสนเทศทางการบัญชีจะต้องมีเพียงพอในทุกด้าน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

14. ความทันต่อเวลา (Timeliness) หมายถึง ระบบสารสนเทศทางการบัญชีจะต้องมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ตรงกับความต้องการใช้ข้อมูลของผู้บริหารในการตัดสินใจ

15. ความเข้าใจได้ (Understandability) หมายถึง ระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่ดีควรจะต้องแสดงอยู่นในรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน และผู้ใช้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในองค์การได้ถูกต้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการและตัดสินใจของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs

2. ได้แนวทางในการพัฒนาระบบสารเทศทางการบัญชีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นต้น

3. เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในธุรกิจประเภทอื่น